

Asia: VN/26572/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain ja Oikeuspalveluvirastosta annetun lain muuttamisesta

1. Yleiset kommentit

Lausuntonne yleisesti esityksestä

Rikosseuraamusala Talentia ry kiittää mahdollisuudesta lausua valmisteilla olevaan hallituksen esitykseen rikos- ja riita-asioiden sovittelun järjestämiseen liittyen. Rikosseuraamusala Talentia ry:n jäsenistö muodostuu sosiaalialan korkeakoulutetuista, joten lausunnossamme keskitymme esityksen sisältöön sosiaalialan korkeakoulutettujen näkökulmasta.

Esityksen mukaan rikos- ja riita-asioiden sovittelun järjestäminen siirtyisi Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta Oikeusministeriölle Oikeuspalveluvirastoon. Siirto voisi parhaimmillaan edistää sovitteluohjaajina työskentelevien yhdenvertaisuutta ja palvelujen yhdenmukaisuutta. Esityksen mukaisella mallilla (palvelutuottajamallin säilyttämisellä) yhdenvertaisuuden ja palvelujen yhdenmukaisuuden tilanne ei muuttuisi, vaan pirtaleisuus palveluiden toteuttamisessa, johtamisessa ja henkilöstön yhdenvertaisuudessa pysyisi nähdäksemme ennallaan.

Kohdassa 5.1 jää epäselväksi, mistä perustelluista syistä toteuttamisvaihtoehto "Sovittelupalvelut Oikeuspalveluviraston omana toimintana" ei sisälly tähän esitykseen. Esityksessä viitataan kohtaan Nykytilan arviointi (2.2.1.) ja "siinä esitettyjen syiden vuoksi". Kohdassa 2.2.1 tuodaan esiin, että ohjausryhmä tunnisti nykyiseen sopimuspohjaiseen tuottamistapaan liittyvät epäyhtenäiset toimintatavat eri puolilla maata. Kohdassa kuvataan, että esityksessä tuottamistapaa ei ehdoteta muutettavaksi, vaan ensin kehitetään toimintaa edelleen sopimuspohjaisena ja hankitaan samalla kokemusta sovittelutoiminnasta oikeusministeriön hallinnonalalla. Viitataan myös, että valtiollistaminen edellyttäisi lisärahoitusta, mikä nykyisessä valtion taloudellisessa tilanteessa ei olisi tarkoituksenmukaista. Esityksestä jää epäselväksi, mitkä ovat kehittämisen ja ”kokemuksen keräämisen” kirjatut tavoitteet.

Lausuntonne vaikutusten arvioinnista

Vaikutusten arvioinnissa on otettu huomioon Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta siirtyvä henkilöstö, vapaaehtoissovittelijat sekä sovittelun asiakkaat. Esityksestä jää uupumaan vaikutusten arviointi sovitteluohjaajien osalta, jotka koordinoivat sovittelun prosesseja sekä toimivat sovitteluun liittyvien tietojen käsittelijöinä. Vaikutusten arviointi on tämän henkilöstöryhmän osalta tärkeää, koska henkilöstöryhmässä on pirstaleisuutta työnantajatahojen näkökulmasta ja koska esityksessä esitetään muutoksia myös tietojensaantioikeuteen. Sovittelun palveluntuottajina toimivat kunnat, hyvinvointialueet ja järjestöt. Huomioon on otettava mm. se, etteivät järjestöjen työntekijät ole viranomaistahon edustajia.

Sovitteluohjaajien osalta uudistuksessa oleellista on, että virkavastuun tulee uudistuksen jälkeen näkyä myös palkkauksessa. Ajankohtaisesti sovitteluohjaajien palkkaus ei ole yhdenvertaista, vaan riippuu minkä palveluntuottajan alaisuudessa on.

2. Ehdotukset palvelujen järjestämisvelvollisuudesta ja valvonnasta (Sovittelulaki 7 ja 7a §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

3. Ehdotukset neuvottelukuntaa koskeviksi muutoksiksi (Sovittelulaki 6 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

4. Ehdotukset tietojensaantioikeudesta (Sovittelulaki 15, 16 ja 25 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

Rikosseuraamusala Talentia ry näkee, että muutos on tarpeellinen.

5. Ehdotukset julkisuuslain soveltamisesta (Sovittelulaki 20 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

6. Ehdotukset siirtymäsäännöksiksi (Sovittelulaki)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

7. Ehdotus talous- ja velkaneuvonnan erottamiseksi oikeusaputoimistoista (Laki Oikeuspalveluvirastosta 1, 2, 4 ja 9 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

8. Ehdotus esteellisyssäännöksistä (13 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

9. Ehdotus asiakkaan ohjaamiseksi toiseen toimistoon mm. esteellisyystilanteissa (14 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

10. Ehdotus Ahvenanmaan oikeusapu- ja edunvalvontatoimiston johtajaa koskeviksi säännöksiksi (4, 9 ja 15 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

11. Muut huomiot

-

Rikosseuraamusala Talentia ry näkee, että olisi hyvä vielä edelleen selvittää, käyttävätkö vapaaehtoissovittelijat sellaista julkista valtaa, johon rikosvastuu kuuluu. Jo nyt on alueita, joilla on haasteita saada tähän vaatimaan vapaaehtoistyöhön vapaaehtoisia. Riskinä on, että virkavastuun ulottaminen myös vapaaehtoissovittelijoihin vaikuttaa nykyisten vapaaehtoissovittelijoiden halukkuuteen jatkaa toiminnassa sekä aiheuttaa haasteita rekrytoida uusia vapaaehtoisia toimintaan mukaan. Vapaaehtoistyön haastavuus lisääntyy sekä sen koordinointiin sisältyy uusia vastuualueita.

Raittola Familia

Raittola Familia
Rikosseuraamusala Talentia ry